Cymraeg Mewn Ymarfer Proffesiynol 1

ECAD4020

2024-25

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant

University of Wales Trinity Saint David

Yr Athrofa Centre for Education

Addysg i Gymru | Education for Wales

www.athrofa.cymru

Darlith 6:

Mwy o ferfau eto (3)

14.11.2024

n.evans@pcydds.ac.uk

Peniarth .cymru

RHAGOR iaith

CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG

WELSH LANGUAGE SERVICES CENTRE

Allwedd:

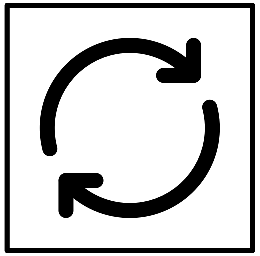

Drilio

Ymarfer ar lafar (yn unigol)

Tasg wrando

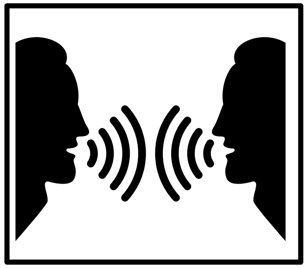

Gwaith pâr

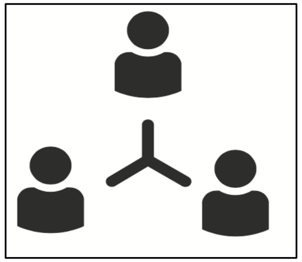

Grŵp o dri

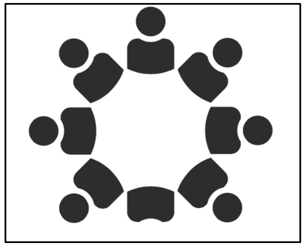

Gwaith grŵp

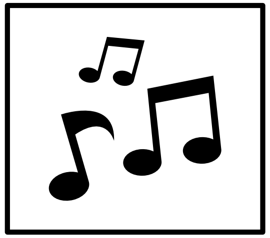

Amser canu

Gwaith ar y byrddau gwyn

Tasg ysgrifennu

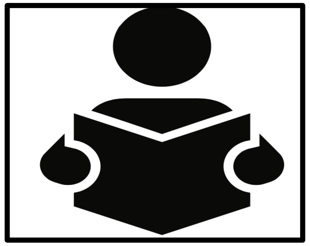

Tasg ddarllen

Help llaw

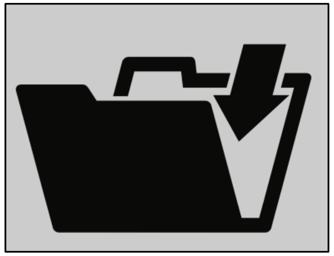

Tystiolaeth i'r Portffolio

Bocs cofrestru…

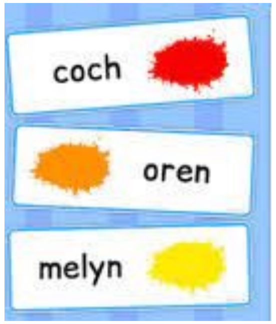

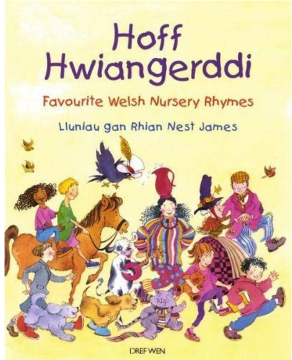

Wyt ti'n hoffi …?

Drilio dyddiol …

Ydy hi'n ddydd Llun heddiw?

Ydy, mae hi'n ddydd Llun heddiw.

Nac ydy, dydy hi ddim yn ddydd Llun heddiw.

Trafod y tywydd …

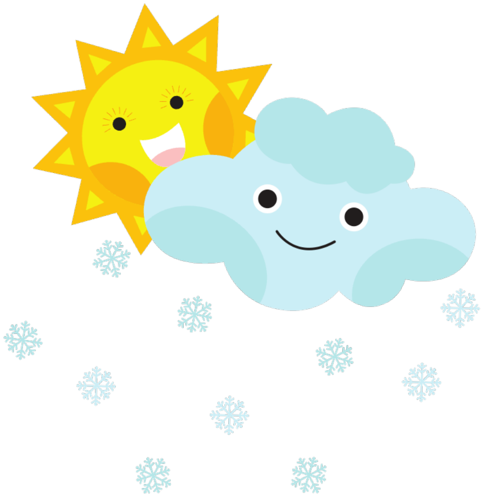

Ydy hi'n bwrw glaw heddiw?

Ydy, mae hi'n bwrw glaw heddiw.

Nac ydy, dydy hi ddim yn bwrw glaw heddiw.

Trafod y tywydd …

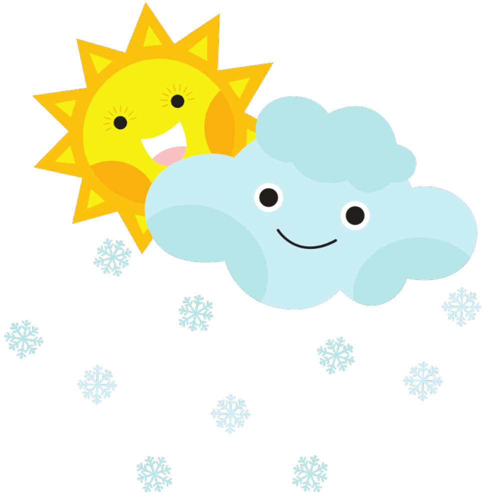

Ydy hi'n ____________ heddiw?

Ydy, mae hi'n ______________ heddiw.

Nac ydy, dydy hi ddim yn ______________ heddiw.

Tywydd
(#Adams Family)

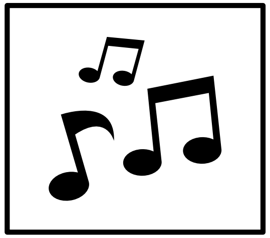

- Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Mae hi'n bwrw glaw!

- Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Mae hi'n gymylog!

- Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Sut mae'r tywydd heddiw?
  Mae hi'n heulog!

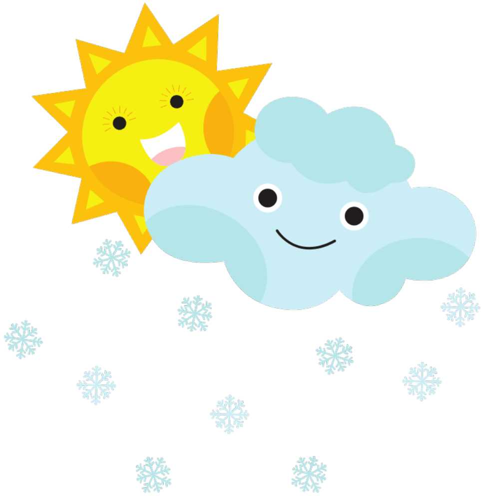

Bwrw Glaw
(#Heno, Heno, Hen Blant Bach)

Bwrw, bwrw, bwrw glaw
Bwrw, bwrw, bwrw glaw
Gwisgo het a welis, bwrw glaw
Gwisgo het a welis, bwrw glaw.

Bwrw, bwrw, bwrw glaw
Bwrw, bwrw, bwrw glaw
Neidio yn y pyllau, bwrw glaw
Neidio yn y pyllau, bwrw glaw.

Bwrw, bwrw, bwrw glaw
Bwrw, bwrw, bwrw glaw
Sblasio yn y pyllau, bwrw glaw
Sblasio yn y pyllau, bwrw glaw.

Y Tywydd
(#She'll be Coming Round the Mountain)

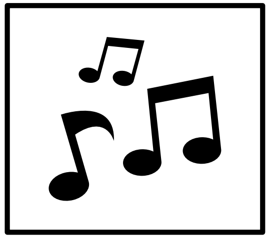

Mae hi'n heulog heddiw, hip-hwre!
Mae hi'n heulog heddiw, hip-hwre!
Mae hi'n heulog heddiw,
Heulog heddiw
Heulog Heddiw, hip-hwre!

Mae hi'n bwrw glaw heddiw, ych-a-fi!
Mae hi'n bwrw glaw heddiw, ych-a-fi!
Mae hi'n bwrw glaw heddiw,
Bwrw glaw heddiw
Bwrw glaw heddiw, ych-a-fi!

Bydd hi'n wyntog yfory, ych-a-fi!....

Drilio dyddiol …

Wyt ti'n hoffi …?

Drilio dyddiol …

Ydy e'n hoffi …?

Storm Syniadau

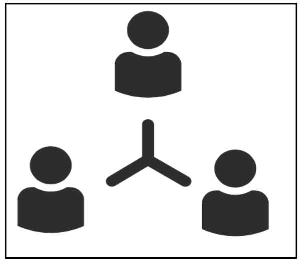

Gwella ynganiad

Dysgu ffeithiau neu wybodaeth

Sicrhau cywirdeb

Pam drilio patrymau?

Magu hyder

Newid cywair/ cyflymder y wers

Cynnwys pawb yn rhan o'r dysgu

Cyfle i'r athro asesu

Beth ydych chi'n sylwi?

Gyda'r ffurfiau cwmpasog, byddwn ni'n defnyddio **berfenw** bob tro.

Fydd gwrthrych y ferf (y person/peth sy'n 'dioddef' y weithred) **ddim yn treiglo** gyda'r ffurfiau cwmpasog.

Ffurf gwmpasog	**Mae hi wedi ennill cadair** yr Eisteddfod unwaith.	✓
Ffurf gryno	**Enillodd** hi **gadair** yr Eisteddfod unwaith.	✓

Beth ydy berf gryno?

Berf gryno ydy'r ffordd fyrrach o ddweud rhywbeth. Ystyriwch y ddwy frawddeg ganlynol:

1. Darllenodd Siôn <u>l</u>yfr.

2. Mae Siôn wedi darllen llyfr.

Mae ystyr y ddwy frawddeg yn union yr un peth. **Ffurf gryno** ydy'r cyntaf. **Ffurf gwmpasog** ydy'r ail.

Beth ydy'r gwahaniaeth rhwng berf gryno a berf gwmpasog?

Rydyn ni'n defnyddio y **ffurfiau cwmpasog** mewn sefyllfaoedd sy'n **fwy anffurfiol**, yn enwedig ar lafar.

Mae'r **berfau cryno** yn **fwy ffurfiol**, ac felly, maen nhw'n gweddu sefyllfaoedd ffurfiol yn enwedig wrth ysgrifennu e.e. traethodau ac aseiniadau Prifysgol.

Berfau presennol / dyfodol

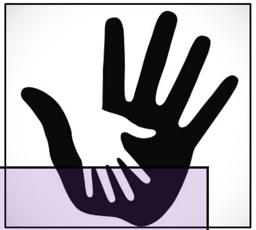

Presennol / Dyfodol: Ffurf gwmaspog.	Dyfodol: Ffurf gryno.	
Rydw i'n gweithio	-af i	gweithiaf i
Rwyt ti'n	-i di	gweithi di
Mae e'n / hi'n	-a e / hi (-iff/-ith)	gweithia e / hi
Rydyn ni'n	-wn ni	gweithiwn ni
Rydych chi'n	-wch chi	gweithiwch chi
Maen nhw'n	-an nhw	gweithian nhw

Y Presennol / Dyfodol

Defnyddir y ffurf hon i ddisgrifio:

1) Rhywbeth sy'n digwydd ar y pryd.
   e.e. **Gwelaf** i'r haul yn yr awyr, **mae** hi'n braf.

2) Rhywbeth fydd yn digwydd yn y dyfodol.
   e.e. **Rhedaf** yn y ras **yfory**.

3) Rhywbeth sydd fel arfer yn digwydd.
   e.e **Edrychaf** ar y teledu bob bore.

Y Gorffennol

Defnyddir y ffurf hon i ddisgrifio rhywbeth sydd wedi digwydd yn y gorffennol ac sydd wedi dod i ben.

e.e. **Tyfodd** y ferch ei gwallt.

Gorffennol **(amser perffaith):** **Ffurf gwmaspog.**	**Gorffennol:** **Ffurf gryno.**	
Rydw i wedi	-ais i	darllenais i
Rwyt ti wedi	-aist ti	darllenaist ti
Mae e / o / hi / Wil wedi	-odd e / o / hi / Wil	darllenodd e/ o / hi / Wil
Rydyn ni wedi	-on ni	darllenon ni
Rydych chi wedi	-och chi	darllenoch chi
Maen nhw wedi	-on nhw	darllenon nhw

Bonyn afreolaidd:

Berfenw	Bonyn	Gorffennol Cryno
mwynhau	mwynh**e**u-	Mwynheuais i
aros	ar**h**os-	Arhosais i
cyrraedd	cyr**h**aedd-	Cyrhaeddais i
gwrando	gwrand**aw**-	Gwrandawais i
gadael	gad**aw**-	Gadawais i
meddwl	medd**yli**-	Meddyliais i

Berfau Rheolaidd- Gorffennol

Ceir rhai berfau afreolaidd sydd **ddim** yn dilyn y patrwm isod:

...**ais** i
...**aist** ti
...**odd** e/o/hi/Siôn
...**on** ni
...**och** chi
...**on** nhw

Berfau Afreolaidd - Gorffennol

Cael	Gwneud	Dod	Mynd
Ces i	Gwnes i	Des i	Es i
Cest ti	Gwnest ti	Dest ti	Est ti
Cafodd e/hi/Jac	Gwnaeth e/hi/Jac	Daeth e/hi/Jac	Aeth e/hi/Jac
Cawson ni	Gwnaethon ni	Daethon ni	Aethon ni
Cawsoch chi	Gwnaethoch chi	Daethoch chi	Aethoch chi
Cawson nhw	Gwnaethon nhw	Daethon nhw	Aethon nhw

Ymarfer: Berfau Afreolaidd- Gorffennol

<u>Cyfarwyddiadau i'r tiwtor:</u>

1. Bydd angen disau poced arnoch chi.
2. Rhannwch y myfyrwyr i grwpiau o 3.
3. Bydd angen un dis ar bob grŵp. Ar y dis bydd y rhagenwau – ti, hi, ni ayyb. (Sleid 11/12)
4. Rhowch sleid 13/14 ar y bwrdd gwyn.
5. Am gyfnod penodol gofynnwch iddyn nhw greu brawddegau gan ddefnyddio'r berfau afreolaidd a'r rhagenwau ar y dis.
6. Bydd pawb yn y grŵp yn cael cyfle i ymarfer y 4 berf afreolaidd.

i (fi)	**ti**	**e/hi**
ni	**chi**	**nhw**

Ymarfer: Berfau Afreolaidd-Gorffennol

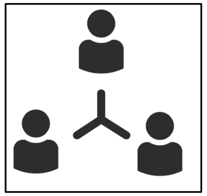

dod	mynd
gwneud	cael

Y gorffennol cryno

Cadarnhaol	Negyddol
Prynais i	**Ph**rynais i ddim
Teimlaist ti	**Th**eimlaist ti ddim
Cafodd e / hi	**Ch**afodd e / o / hi ddim
Bwytodd hi	**F**wytodd hi ddim
Darllenodd Sian	**Dd**arllenodd Sian ddim
Gwnaeth y plant	**W**naeth y plant ddim
Lliwioch chi	**L**iwioch chi ddim
Mentron ni	**F**entron ni ddim
Rhedon nhw	**R**edon nhw ddim

Mae berfau sy'n dechrau gyda **p,t,c, yn treiglo'n llaes** ar ddechrau brawddeg negyddol.
Mae berfau sy'n dechrau gyda **b,d,g,ll,m,rh, yn treiglo'n feddal** ar ddechrau brawddeg negyddol.

Y tabl treiglo

Llythyren cyn treiglo	Treiglad meddal	Treiglad trwynol	Treiglad llaes
p	b	mh	ph
t	d	nh	th
c	g	ngh	ch
b	f	m	
d	dd	n	
g	-	ng	
ll	l		
m	f		
rh	r		

Y treiglad llaes

p	t	c
↓	↓	↓
ph	th	ch

Berfau gorffennol cryno: negyddol

Mae berfau sy'n dechrau gyda **P, T, C** yn **treiglo'n llaes** ar ddechrau brawddeg **negyddol.** Sylwch dydy'r gwrthrych ddim yn treiglo yn dilyn '**ddim**' mewn brawddegau negyddol e.e.

- **Ph**rynais i ddim **c**inio ysgol heddiw.
- **Th**alais i ddim am y daith ysgol.
- **Ch**ofiais i ddim am yr ymarfer yn ystod amser cinio.

Y treiglad meddal

p	t	c	b	d	g	ll	m	rh
↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓	↓
b	d	g	f	dd	-	l	f	r

Berfau gorffennol cryno: negyddol

Mae berfau sy'n dechrau gyda **B, D, G, Ll, M, Rh** yn **treiglo'n feddal** ar ddechrau brawddeg **negyddol.** Sylwch dydy'r gwrthrych ddim yn treiglo yn dilyn '**ddim**' mewn brawddegau negyddol e.e.

- **Dd**ysgon nhw ddim byd yn y wers.
- **W**nes i ddim **g**orffen fy ngwaith cartref neithiwr.
- **L**iwiodd e ddim o'r llun cyn mynd allan i chwarae.

Berfau gorffennol cryno: negyddol

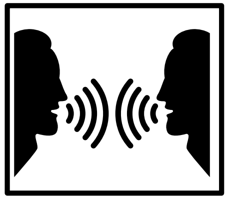

Trowch y brawddegau canlynol o'r cadarnhaol i'r negyddol.

- Prynon nhw lyfrau newydd yn y siop.
- **Ph**rynon nhw ddim llyfrau newydd yn y siop.

- Darllenais i lyfr yn y gwely neithiwr.
- **Dd**arllenais i ddim llyfr yn y gwely neithiwr.

- Rhedodd e o gwmpas y dosbarth.
- **R**edodd e ddim o gwmpas y dosbarth.

- Teimlais i'n hapus ar y daith ddoe.
- **Th**eimlais i ddim yn hapus ar y daith ddoe.

Y gorffennol cryno

Cadarnhaol	Gofyn cwestiynau
Prynais i	**B**rynais i…?
Teimlaist ti	**D**eimlaist ti…?
Cafodd e / hi	**G**afodd e / o/ hi…?
Bwytodd hi	**F**wytodd hi…?
Darllenodd Sian	**Dd**arllenodd Sian…?
Gwnaeth y plant	**W**naeth y plant…?
Lliwioch chi	**L**iwioch chi…?
Mentron ni	**F**entron ni…?
Rhedon nhw	**R**edon nhw…?

Mae berfau sy'n dechrau gyda **p,t,c,b,d,g,ll,m,rh, yn treiglo'n feddal** ar ddechrau cwestiwn.

Ateb cwestiynau yn y gorffennol

Mae gwahanol ffyrdd o ddweud *'Yes a No'* yn y Gymraeg. Felly, sut ydych chi'n ateb y cwestiwn canlynol?

Godaist ti'n gynnar ddoe?

Do

Naddo

Yr amser amherffaith

Rydyn ni'n defnyddio'r amser yma i siarad am beth **roedden ni'n** ei wneud yn y gorffennol. Dyma'r ffurf **gwmpasog**:

Cadarnhaol	Negyddol	Cwestiwn
Roeddwn i'n	Doeddwn i ddim yn	Oeddwn i'n…?
Roeddet ti'n	Doeddet ti ddim yn	Oeddet ti'n …?
Roedd e / o / hi'n	Doedd e / o / hi ddim yn	Oedd e / o / hi'n …?
Roedd Siôn yn	Doedd Siôn ddim yn	Oedd Siôn yn…?
Roedd y plant yn	Doedd y plant ddim yn	Oedd y plant yn…?
Roedden ni'n	Doedden ni ddim yn	Oedden ni'n …?
Roeddech chi'n	Doeddech chi ddim yn	Oeddech chi'n …?
Roedden nhw'n	Doedden nhw ddim yn	Oedden nhw'n ...?

Yr amser amherffaith

Rydyn ni'n defnyddio'r amser yma i siarad am beth **roedden ni'n** ei wneud yn y gorffennol. Dyma'r ffurf **gryno**:

Presennol/Dyfodol	Gorffennol	Amherffaith
Darllenaf i	Darllenais i	Darllenwn i
Darlleni di	Darllenaist ti	Darllenet ti
Darllena e/ o / hi	Darllenodd e/ o / hi	Darllenai e/ o / hi
Darllena Siôn	Darllenodd Siôn	Darllenai Siôn
Darllena'r plant	Darllenodd y plant	Darllenai'r plant
Darllenwn ni	Darllenon ni	Darllenen ni
Darllenwch chi	Darllenoch chi	Darllenech chi
Darllenan nhw	Darllenon nhw	Darllenen nhw

Yr amser amherffaith

Cwestiwn	Ateb cadarnhaol	Ateb negyddol
Oeddwn i'n…?	Oeddet, roeddet ti'n Oeddech, roeddech chi'n	Nac oeddet, doeddet ti ddim yn Nac oeddech, doeddech chi ddim yn
Oeddet ti'n…?	Oeddwn, roeddwn i'n	Nac oeddwn, doeddwn i ddim yn
Oedd e / o/ hi'n…?	Oedd, roedd e/ o/ hi'n	Nac oedd, doedd e/ o/ hi ddim yn
Oedd Siôn yn….?	Oedd, roedd Siôn yn	Nac oedd, doedd Siôn ddim yn
Oedd y plant yn…?	Oedd, roedd y plant yn	Nac oedd, doedd y plant ddim yn
Oedden ni'n…?	Oedden, roedden ni'n Oeddech, roeddech chi'n	Nac oedden, doedden ni ddim yn Nac oeddech, doeddech chi ddim
Oeddech chi'n…?	Oeddwn, roeddwn i'n Oedden, roedden ni'n	Nac oeddech, doeddech chi ddim Nac oedden, doedden ni ddim yn
Oedden nhw'n…?	Oedden, roedden ni'n	Nac oedden, doedden ni ddim yn

Cymorth ychwanegol i chi (ac yn y dosbarth)...

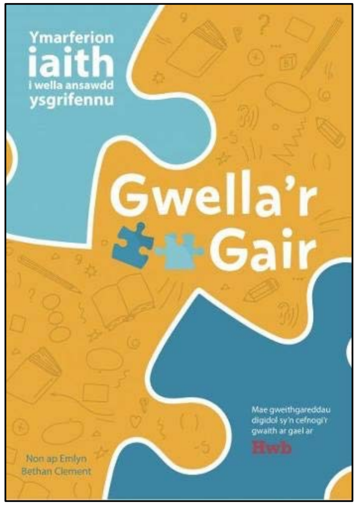

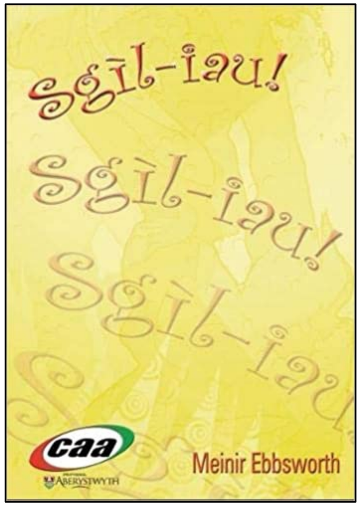

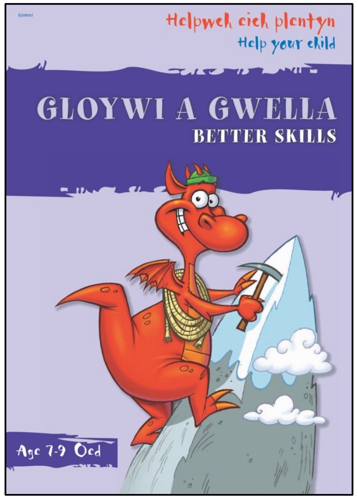

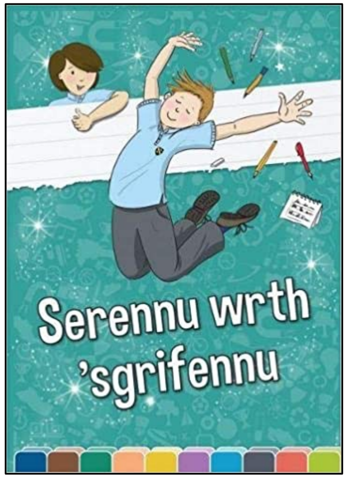

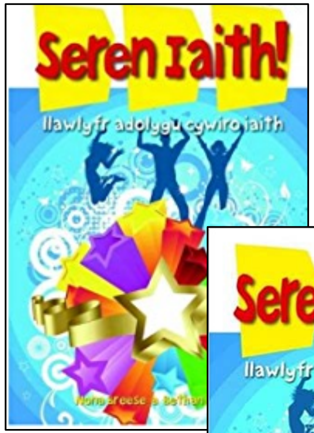

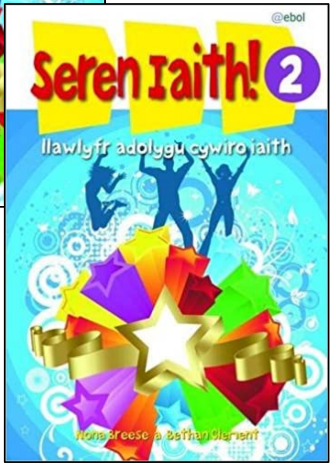

Munud i feddwl ...

Pa dechnegau caffael iaith a ddefnyddiwyd yn y ddarlith hon?

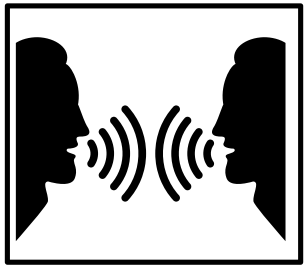
Gwaith pâr

Help llaw

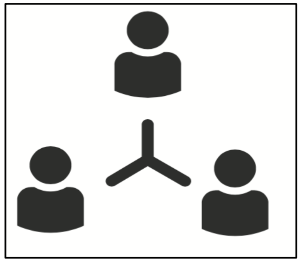
Grŵp o dri

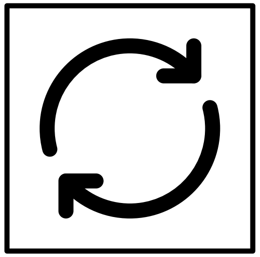
Drilio

Tasg ysgrifennu

DIOLCH
yn fawr
iawn!
www.draenogdesign.co.uk